

Pirmsskola

ES SAPROTU, TĀTAD ZINU – VARU – GRIBU – PROTU

Vecākiem par pilnveidoto mācību saturu un pieeju pirmsskolā

Pilnveidots mācību saturs un pieeja – no pirmsskolas līdz vidusskolai

Bērnībā ir jāapgūst patī būtiskākā no prasmēm – prasme mācīties. Šis ir laiks, kad bērnam teju visu gribas izmēģināt pašam, un mūsdienīgas izglītības izaicinājums ir šo gribēšanu nenoslāpēt. Veicināt bērnu interesi izzināt, izpētīt, allaž "rakt" dziļāk – no pirmsskolas līdz augstskolai un arī vēlāk – ir skolas, skolotāju un vecāku uzdevums.

Pirmsskolā bērnam veidojas pirmā apzinātā mācīšanās pieredze, kas ietekmē personības veidošanos un to, vai bērns mācīsies ar prieku, vai spēs koncentrēties un vēlēsies izzināt lietas, parādības, sakarības. Šī pieredze ir pamats turpmākajām skolas gaitām.

Tāpēc, lai bērni rosinošā veidā iegūtu interesi par padziļinātām zināšanām, pilnveidotais mācību saturs un pieeja ar šo mācību gadu vispirms tiek ieviesta pirmsskolas izglītības iestādēs un pakāpeniski arī pārējos mācību līmeņos. Mācību saturs ir saskaņots no pirmsskolas līdz vidusskolai.

Izglītība mainās līdzī laika – informācijas pieejamība un pārbagātība prasa jaunu pieeju mācību procesam un arī saturiskus papildinājumus. Tas ir dabisks izglītības sistēmas attīstības process, – apzinoties vērtības, ko esam mantojuši, šodien tām pievienojam jaunu "līmeni". Plašāk par to lasiet šajā bukletā.

DŪMAT. DARĪT. ZINĀT.

KO TAS NOZĪMĒ PRAKSĒ

Pieejā mācībām visos izglītības līmeņos mainās no faktu bagāžas uzkrāšanas uz tādu, kas veicina dziļāku izpratni, ieinteresētību un apgūtā izmantošanu dzīvē. Ieinteresētība un izpratne ir savstarpēji saistītas lietas – ja bērnu interesē, piemēram, tas, kā atšķiras leoparda no geparda, informācija par šo tēmu viņā “aizķeras” pamatīgāk nekā bez šādas dabiskas intereses. Tāpēc skolotāju un arī vecāku uzdevums ir raisīt un atbalstīt bērna interesi izzināt un izprast. Veicināt kāri zināt.

Ir pierasts domāt, ka bērns mācās skolotāja sagatavoto mācību vielu, ar ko skolotājs iepazīstina nodarbību laikā, un bērns iegaumē un atkārto to, ko skolotājs saka vai parāda priekšā. Pilnveidotajā mācību pieejā bērns mācās nepārtraukti: ikdienas situācijās, savstarpējās attiecībās ar citiem bērniem un pieaugušajiem, patstāvīgās un skolotāja organizētās nodarbībās, pastaigās, izbraukumos, gatavojot maltītes un svinot svētkus.

Pirmsskolas mācību saturā papildus mums jau zināmajām pamatprasmēm un zināšanām uzsvars ir arī uz vērtību un tikumu apguvi. Izglītība ir viena no pamatsistēmām, kas veido nākotnes Latviju, tāpēc nozīmīgas ir gan zināšanas un prasmes, gan arī vērtības.

“

**Bērns mācās nepārtraukti:
ikdienas situācijās, savstarpējās attiecībās
ar citiem bērniem un pieaugušajiem.**

”

3 mācību posmi

Šajos posmos bērni apgūst vienādus tematus, taču katrā no tiem ir noteikti mācību procesā sasniedzamie rezultāti atbilstoši bērnu spējām un attīstībai. Piemēram, dabaszinātņu mācību jomā, izzinot matēriju, jaunākie bērni praktiskās darbībās iepazīst dažādus ikdienā sastopamos materiālus; otrajā posmā bērni iemācās iepazīto materiālu īpašības, bet trešajā – eksperimentē un salīdzina priekšmetu īpašības un to izmantošanas iespējas.

Pirmsskolas posmā bērni vecumā no 5 līdz 6 vai 7 gadiem apgūst prasmes, lai uzsāktu mācības skolā.

Mācību saturs pirmsskolā ir iedalīts trīs posmos

<p>1. posms</p> <p>no 1,5 līdz 3 gadu vecumam*</p>	<p>2. posms</p> <p>no 3 līdz 5 gadu vecumam*</p>	<p>3. posms</p> <p>no 5 līdz 6 vai 7 gadu vecumam*</p>
---	---	---

* Bērna vecums attiecīgā posma satura apgūšanai minēts nosacīti, ņemot vērā, ka bērni attīstās dažādā ātrumā.

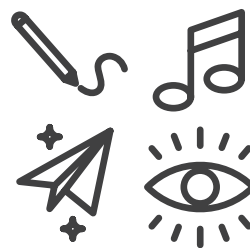
7 mācību jomas

Pirmsskolā bērni apgūs pamata zināšanas un prasmes septiņās plašākās jomās, kas vēlāk turpināsies arī skolas mācību programmā

Sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā

Apzinās sevi, mācās uzvesties, rīkoties, izvērtēt

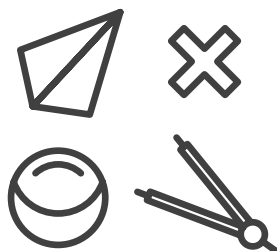
Kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslas mācību jomā

Vēro, klausās, iztēlojas, zīmē, dzied, muzicē, deklamē, dejo

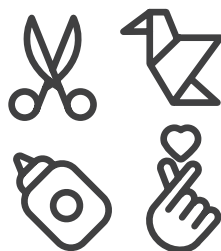
Dabaszinātņu mācību jomā

Pēta, eksperimentē, saprot

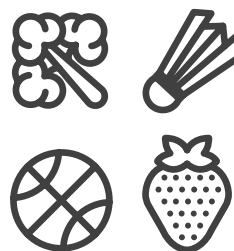
Matemātikas mācību jomā

Skaita, salīdzina, mēra, apgūst figūras

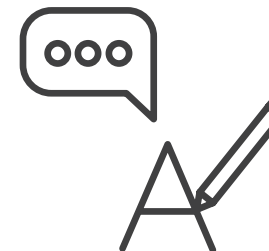
Tehnoloģiju mācību jomā

Līmē, griež, loka, veido, pin, rada lietas

Veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomā

Veido veselīga dzīvesveida ieradumus, sporto

Valodu mācību jomā

Klausās, stāsta, sarunājas, mācās lasīt, rakstīt

KO BĒRNS ZINĀS UN PRATĪS

Mācību mērķis pirmsskolā ir gana ambiciozs – zinātkārs, radošs un dzīvespriecīgs bērns, kas dzīvo veselīgi, droši un aktīvi, patstāvīgi darbojas, ieinteresēti un ar prieku mācās, gūstot pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un savstarpējo mijiedarbību tajā.

Pirmsskolā bērns:

- iepazīst sevi un savas emocijas, mācās tās nosaukt, noteikt to cēloņus un pārvaldīt savu uzvedību; mācās būt patstāvīgs, plāno un īsteno savas ieceres, lepojas ar panākumiem, kļūdas vērtē kā daļu no mācīšanās procesa; sāk apgūt pilsoniskās līdzdalības prasmes, piedaloties kārtības un drošības noteikumu izveidē, to ievērošanā, rīkojoties videi draudzīgā veidā, līdzpārdzīvojot notiekošajam;
- apgūst inovācijas un jaunrades prasmes, rotaļājoties un eksperimentējot ar ierastām darbībām un priekšmetiem. Tas palīdz apzināties sevi kā aktīvu un radošu personību;
- mācās efektīvi, gudri un atbildīgi lietot digitālās tehnoloģijas.

**Bērns ar prieku mācās, gūstot pieredzi par sevi,
citiem, apkārtējo pasauli un savstarpējo
mijiedarbību tajā.**

Kā bērni iemācīsies?

Lasīt

Skolotājs rada situācijas, kurās nepieciešams atpazīt un likt kopā burtiņus, izlasīt īsu tekstu, piemēram, jaunu uzrakstu redzamā vietā. Skolotājs nosauc jau zināmos burtus, aicina bērnus vingrināties, izlasot visu tekstu, lasīšanai piedāvā īsus vārdus, burtu un vārdu spēles.

Rakstīt

Skolotājs piedāvā rakstīt uz dažādām virsmām (smiltīm, papīra, gaismas galda) neierobežotā un ierobežotā laukumā. Bērniem tiek piedāvāti dažāda veida vingrinājumi burtu elementu rakstīšanai un pārvilkšanai. Skolotājs seko zīmuļa pareizam satvērienam, aicina uzrakstīt jau zināmos rakstītos burtus, aicina novērtēt, kā burts izdevies, kā to varētu uzrakstīt vēl labāk. Uzsvars ir uz rakstīšanas prasmes vingrināšanos, un bērniem katru dienu ir iespēja šīs prasmes lietot sev nozīmīgā ikdienas kontekstā, piemēram, veidojot domu karti par kādu tematu, bērni paši pieraksta savas idejas un jautājumus.

Rēķināt

Skolotājs piedāvā spēles un rotaļas, kurās priekšmeti jāskaita vai jāgrupē noteiktā skaitā. Aicina grupēt, skaitīt un nosaukt priekšmetus ikdienā sadzīviskās situācijās. Skolotājs izvieto telpā skaita un ciparu kartītes; pievērš bērna uzmanību cipariem apkārtējā vidē; jautā par ciparu, aicina parādīt un nosaukt to; piedāvā materiālus ciparu izgatavošanai; rosina iepazīt cipara formu, piemēram, saskatīt līdzību ar kādu priekšmetu vai dabas objektu; piedāvā rakstīt ciparus uz dažādām virsmām (smiltīm, papīra, gaismas galda). Pirmsskolā bērni mācās matemātiku, tikai praktiski darbojoties un vārdiski nosaucot to, ko ir izdarījuši. Lielāks uzsvars ir uz darbošanos ar ģeometriskām figūrām un telpiskiem ķermeņiem.

SKOLOTĀJA LOMA

Īstenojot pilnveidoto mācību pieeju, mainās skolotāja loma. Tā vietā, lai dotu bērniem norādes, uzdotu uzdevumus un vērotu, kā bērni tos izpilda, skolotājs tagad pats darbojas kopā ar bērniem, veic gan paša plānotās darbības, gan iesaistās bērnu rotaļdarbībās.

Skolotājs mērķtiecīgi veido un uztur pozitīvu mācīšanās kultūru. Emocionāli labvēlīgā vidē bērns un pieaugušais jūtas piederīgi, droši, saprasti un var atļauties kļūdīties un no kļūdām mācīties.

Pieaugušo uzdevums un atbildība ir radīt iespējas katram bērnam vispusīgi attīstīties un mācīties, mērķtiecīgi piedāvājot apgūstamās zināšanas un virzot konkrēto prasmju attīstību. Skolotājs bērnus iepazīst, vēro, vērtē bērna zināšanas un prasmes un pēc tam plāno nodarbības, kas virzīs uz priekšu bērna mācīšanos.

“

Skolotājs tagad nevis dod bērniem uzdevumus un norādes, vērojot, kā viņi tās izpilda, bet gan pats darbojas kopā ar bērniem.

”

VECĀKU IESAISTE

Pats būtiskākais – jūsu bērnam ļoti svarīga ir tieši jūsu kā vecāka nedalīta uzmanība ikdienā. Aktīva un ieinteresēta klātbūtne. Tāpēc ir svarīgi sarunāties ar bērnu, runāt par viņa interesēm, par to, kā viņš jūtas, par visu, kas dienas gaitā darīts. Tas ne tikai stiprinās bērna personību, veidos drošības sajūtu un uzticēšanās pilnas bērna un vecāku attiecības, bet arī dos iespēju bērnam pilnveidot vārdu krājumu, paplašināt redzesloku.

Lai pēc iespējas labāk atbalstītu katru bērnu, skolotājiem un vecākiem ir svarīgi sadarboties, veidojot mācīšanās kopienu, kurā mācās gan bērns, gan skolotājs, gan vecāki.

Skolotāji un vecāki dalās ar informāciju, kas palīdz sniegt bērnam nepieciešamo atbalstu gan pirmsskolā, gan mājās. Skolotāji informē vecākus par mācību plāniem un par to, ko bērni iemācījušies un paveikuši, par bērna ikdienu pirmsskolā, par panākumiem mācībās, uzsver bērna izaugsmi, nevis salīdzina viņu ar citiem bērniem.

Ņemot vērā, ka līdz 5 gadu vecumam bērnam attīstās spēja mācīties, šajā laikā ir ļoti būtiski bērnam lasīt priekšā, veicināt viņa spēju koncentrēties, kā arī kvalitatīvi pavadīt laiku kopā (jautājot un atbildot, skaidrojot apkārt notiekošo, sarunājoties).

Ir svarīgi sarunāties ar bērnu, runāt par viņa interesēm, par to, kā viņš jūtas, par visu, kas dienas gaitā darīts.

Kā vecāki var atbalstīt bērnu un viņa mācīšanos

Interesēties par to, ko bērni mācās, pārrunāt to

Sarunāties ar bērnu par viņa ikdienas pieredzi un apgūto pirmsskolā. Lasīt skolotāja piedāvāto informāciju par tematiem, mācībām pirmsskolā. Mājās pārrunāt, ko bērns ir uzzinājis, stāstīt par savu pieredzi, dalīties ar savām zināšanām, kopīgi meklēt jaunas zināšanas, atbildes uz jautājumiem, lasot grāmatas, apmeklējot muzejus, izstādes.

Veidot sadarbības attiecības ar skolotājiem

Uzturēt pastāvīgu saziņu ar sava bērna skolotājiem par bērna pieredzi un attīstību, izrādīt interesi par to, kas notiek pirmsskolā. Stāstīt skolotājam par saviem novērojumiem mājās, īpaši, ja bērns mājās izmantojis pirmsskolā gūtās zināšanas un/vai prasmes. Informēt skolotājus, ja radušies kādi iemesli, kas varētu ietekmēt bērna uzvedību vai darbošanos pirmsskolā. Kopā ar bērnu piedalīties pirmsskolas pasākumos.

Atbalstīt un veidot bērna patstāvību

Sarunāties ar bērnu par viņa ikdienas pieredzi un apgūto pirmsskolā. Lasīt skolotāja piedāvāto informāciju par tematiem, mācībām pirmsskolā. Mājās pārrunāt, ko bērns ir uzzinājis, stāstīt par savu pieredzi, dalīties ar savām zināšanām, kopīgi meklēt jaunas zināšanas, atbildes uz jautājumiem, lasot grāmatas, apmeklējot muzejus, izstādes.

Atbalstīt bērna intereses un jautājumus

Piedāvāt dažādus veidus, kā bērns varētu uzzināt vairāk par savām interesēm, atrast atbildes uz jautājumiem. Piedāvāt kopīgi izlasīt grāmatu, noskatīties raidījumu, apmeklēt radošās darbnīcas, pulciņus. Radīt iespēju bērnam praktiski un radoši darboties, piemēram, zāgēt dēļus un dzīt tajos naglas, griezt vecos žurnālus un veidot kolāžas, darboties ar mālu, krāsām.

Mērķtiecīgi pavadīt laiku kopā ar bērnu

Katru dienu pārrunāt ar bērnu dienā piedzīvoto, darboties kopā un lasīt priekšā. Katru nedēļu mērķtiecīgi iepļānot laiku, kuru pavadīt kopā ar bērnu, vadoties pēc bērna vēlmēm un interesēm – kopā rotaļāties, sportot, izklaidēties.

Izmantot ikdienas situācijas, lai mācītos

Veikalā kopīgi izvēlēties produktus, svērt un skaitīt tos. Parkā, mežā, pilsētā pārrunāt novēroto, pievērst uzmanību detaļām. Kopīgi lasīt receptes, mērīt sastāvdaļas un gatavot cienastu. Lasot priekšā grāmatas, pārrunāt nedzirdētus un sarežģītus vārdus, grāmatā aprakstīto un saistīt to ar savu pieredzi. Iesaistīt bērnu ģimenes ikdienas un pasākumu plānošanā. Uzticēt bērna prasmēm atbilstošu pienākumu.

Modelēt pozitīvu uzvedību, zinātkāri un pozitīvu attieksmi pret mācīšanos

Apzināties, ka bērns mācās nepārtraukti, it īpaši no tā, ko redz un dzird ikdienā. Vecākiem atzīt, ja viņi kaut ko nezina vai neprot, kopīgi domāt, kā to varētu uzzināt, iemācīties. Lasīt prieka pēc, ikdienā rakstīt piezīmes, iepirkumu sarakstus, zīmītes ģimenes locekļiem. Stāstīt par to, kā izdevies atrisināt kādas problēmas, uzsvērt neatlaidību, kļūdas un meklējumus savā pieredzē.

Rosināt bērnos interesi izzināt, izpētīt, iepazīt ir labākais, ko varam iedot līdzī savam bērnam dzīvē.

Uz vecāku jautājumu “Kā tev šodien gāja? Ko tu darīji?” bērni bieži atbild izvairīgi un vispārīgi. Lai uzzinātu par bērna izjūtām, pārdomām, panākumiem un grūtībām, aicinām vecākus uzdot precīzākus jautājumus, piemēram:

Par ko tu šodien smējies?

Ar ko tu šodien kopā spēlējies?

Vai šodien kaut ko bija grūti izdarīt? Kas tas bija? Kā tu rīkojies?

Ko tu gribētu darīt visu dienu?

Vai kāds tev šodien palīdzēja? Kādā veidā?

Vai tu par kaut ko sadusmojies? Kā tu tiki galā ar dusmām?

Kas tev šodien labi izdevās?

Kurā rotaļu laukuma daļā tu spēlējies?

Vai tu šodien izdarīji kaut ko īpaši jauku?

Ja tu būtu skolotājs, ko tu mācītu?

Aicinām vecākus izmantot iespēju un aprunāties ar skolotājiem – gan individuāli plānotos tikšanās laikos, gan no rīta vai pēcpusdienā, veltot sarunai vien dažas minūtes, lai noskaidrotu, kā bērnam veicas, kā viņš jūtas. Jūs varat skolotājam jautāt arī par to, kādus tematus un kādas prasmes bērniem iepļānots apgūt. Varbūt varat sniegt savu atbalstu vai ierosināt kādu ideju?

Ikvienam bērnam var būt situācijas, kur viņam vajadzīgs papildu atbalsts. Risinājums vecākiem un skolotājiem jāmeklē kopā, konsekventi ievērojot norunāto un daloties gan ar panākumiem, gan grūtībām.

Rosināt bērnos interesi izzināt, izpētīt, iepazīt ir labākais, ko varam iedot līdzī savam bērnam dzīvē. Palīdzēsim un atbalstīsim viņu kā pirmsskolā, tā mājās!

AR KO ATŠKIRAS PILNVEIDOTAIS MĀCĪBU SATURS UN PIEEJA

Bērnu iesaiste

Bērni skolotāju vadītā mācību procesā aktīvāk piedalās un iesaistās – izzina, pēta, eksperimentē, nonāk pie vērojumiem, atziņām, risinājumiem. Skolotāji ar mērķtiecīgu uzdevumu palīdzību vada šo procesu, rūpējoties par drošiem un attīstību veicinošiem apstākļiem.

Uzmanības treniņš

Viens no pirmsskolas mērķiem – attīstīt bērna spēju veltīt nedalītu uzmanību kāda jautājuma izpētei. Skolotāji daudz vairāk mudina bērnus apzināti domāt par savu mācīšanos, darbībām un lēmumiem, vaicājot: “Kā tu nonāci pie šī risinājuma?”, “Ko nākamajā reizē darītu tāpat vai citādi?”

Zināšanu konstruēšana

Bērns mācās darbībā, ar personīgās pieredzes palīdzību “konstruējot” zināšanas, līdzīgi kā no spēļu konstruktora top lietas. Mēģinot vēl un vēlreiz, līdz nonāk pie atklājuma, atziņas, secinājuma. Atbildes atrašana paša spēkiem sniedz gandarījumu un motivāciju, ved pie dziļākas izpratnes. Skolotāja loma ir vērot, sarunāties, mērķtiecīgi virzīt.

Mācās no reālām situācijām, aktualitātēm

Bērni uztver mācības kā vienotu veselumu, nedalot to atsevišķās mācību jomās vai priekšmetos. Pamatprasmes – lasīt, rakstīt, rēķināt, pētīt, dziedāt, kustēties, praktiski un radoši izpausties u.c. – mācību jomās bērni apgūst reālās ikdienas un mācību situācijās. Piemēram, skaitot bumbas sporta nodarbībā, rakstot vēstuli draugam, lasot recepti, izgatavojot praktiskas lietas, piemēram,

zīmuļu turētājus kurus izmantos grupā iekopjot un rūpējoties par puķu dobi. Mācīšanās tematī pirmsskolā nav atrauti no notikumiem pasaulē, valstī, sabiedrībā un dabā – gadalaikiem, svētkiem, sabiedrībā aktuāliem jautājumiem. Ja pasaule dzīvo līdzī, piemēram, Olimpiskajām spēlēm, tad šī ir lieliska iespēja iekļaut šo tematu arī bērnu mācīšanās procesā.

Patstāvības un atbildīguma treniņš

Bērnu domas un idejas tiek iekļautas mācību procesā. Tas veicina bērnu izaugsmi, pašcieņu un pašapziņu, kā arī piederību grupai un pirmsskolai. Piemēram, skolotājs kopā ar bērniem veido grupas noteikumus, rūpējas, lai visi tos ir sapratuši, līdz ar to bērni labprātāk tos ievēro un piedalās ievērošanas uzraudzībā. Skaidri un saprotami noteikumi ļauj bērniem kļūt patstāvīgākiem, uzņemties atbildību, aizvien vairāk iesaistīties lēmumu pieņemšanā.

Mācību vide

Mācīšanās ir vairāk ieraugāma. Pirmsskolas grupu iekštelpas un āra vides iekārtojums atspoguļo tematu, kurā bērni iedziļinās. Vides iekārtošanā piedalās arī paši bērni ar savām idejām, ierosmēm un praktiskajiem darbiem. Mācības biežāk notiek arī ārā.

Aicinām iepazīties ar šādiem materiāliem par pilnveidoto mācību saturu un pieeju:

Bērns kā aktīvs darītājs jau pirmsskolā: <https://bit.ly/2SjV8bW>

Vērtēšana pirmsskolās: <https://bit.ly/2EY2CJT>

Skola2030 ziņu izdevums par pirmsskolu: <https://bit.ly/2sRPCTg>

Videoklipu sērija – Kas vecākiem jāzina par izmaiņām pirmsskolā?

<https://bit.ly/35PQGpj>

**DOMĀT.
DARĪT.
ZINĀT.**

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

© Valsts izglītības satura centrs
Darbu drīkst izmantot vispārējās izglītības programmu īstenošanai mācību procesam atbilstošā apjomā nekomerciālos nolūkos.